

Afinní a Eukleidovská geometrie

MIN101 Matematika I

Zdeněk Pospíšil

707@mail.muni.cz

Masarykova univerzita

12. prosince 2022

Obsah

Afinní prostor

Standardní afinní prostor

Euklidovský prostor

Afinní prostor

Definice

$$\left(\mathcal{A}, \left((\mathbb{K}, +, \cdot, 0, 1), (V, +, o, \cdot), + \right) \right),$$

Afinní prostor

Definice

$$\left(\mathcal{A}, \left((\mathbb{K}, +, \cdot, 0, 1), (V, +, o), \cdot \right), + \right),$$

$\mathcal{A}$	...	neprázdná množina bodů
$\left((\mathbb{K}, +, \cdot, 0, 1), (V, +, o), \cdot \right)$	...	vektorový prostor – zaměření afinního prostoru
$(\mathbb{K}, +, \cdot, 0, 1)$	...	pole skalárů
$(V, +, o)$	...	Abelovská grupa vektorů
$+$	...	vnější operace $+: \mathcal{A} \times V \rightarrow \mathcal{A}$, $(A, v) \mapsto A + v$, která splňuje

1. $(\forall A \in \mathcal{A}) A + o = A$,
2. $(\forall A \in \mathcal{A})(\forall v, w \in V) A + (v + w) = (A + v) + w$,
3. $(\forall A, B \in \mathcal{A})(\exists! v \in V) A + v = B$, označení $v = B - A$.

Afinní prostor

Definice

$$\left(\mathcal{A}, \left((\mathbb{K}, +, \cdot, 0, 1), (V, +, o), \cdot \right), + \right),$$

$\mathcal{A}$	...	neprázdná množina bodů
$\left((\mathbb{K}, +, \cdot, 0, 1), (V, +, o), \cdot \right)$	...	vektorový prostor – zaměření afinního prostoru
$(\mathbb{K}, +, \cdot, 0, 1)$	...	pole skalárů
$(V, +, o)$	...	Abelovská grupa vektorů
$+$	...	vnější operace $+: \mathcal{A} \times V \rightarrow \mathcal{A}$, $(A, v) \mapsto A + v$, která splňuje

1. $(\forall A \in \mathcal{A}) A + o = A$,
2. $(\forall A \in \mathcal{A})(\forall v, w \in V) A + (v + w) = (A + v) + w$,
3. $(\forall A, B \in \mathcal{A})(\exists! v \in V) A + v = B$, označení $v = B - A$.

Afinní prostor

Definice

$$\left(\mathcal{A}, \left((\mathbb{K}, +, \cdot, 0, 1), (V, +, o, \cdot), + \right) \right),$$

Posunutí bodu o vektor $v \in V$: $\tau_v : \mathcal{A} \rightarrow \mathcal{A}$,

$$\tau_v(A) = A + v.$$

Afinní prostor

Definice

$$\left(\mathcal{A}, \left((\mathbb{K}, +, \cdot, 0, 1), (V, +, o), \cdot \right), + \right),$$

Posunutí bodu o vektor $v \in V$: $\tau_v : \mathcal{A} \rightarrow \mathcal{A}$,

$$\tau_v(A) = A + v.$$

Dimenze afinního prostoru – dimenze jeho zaměření, $\dim \mathcal{A} = \dim V$.

Afinní prostor

Definice

$$\left(\mathcal{A}, \left((\mathbb{K}, +, \cdot, 0, 1), (V, +, o), \cdot \right), + \right),$$

Posunutí bodu o vektor $v \in V$: $\tau_v : \mathcal{A} \rightarrow \mathcal{A}$,

$$\tau_v(A) = A + v.$$

Dimenze afinního prostoru – dimenze jeho zaměření, $\dim \mathcal{A} = \dim V$.

Afinní soustava souřadnic: $(A_B, u_1, u_2, \dots, u_n)$, kde

$A_B \in \mathcal{A}$ pevně zvolený bod,

$(u_1, u_2, \dots, u_n)$ báze zaměření V .

Afinní prostor

Definice

$$\left(\mathcal{A}, \left((\mathbb{K}, +, \cdot, 0, 1), (V, +, o), \cdot \right), + \right),$$

Posunutí bodu o vektor $v \in V$: $\tau_v : \mathcal{A} \rightarrow \mathcal{A}$,

$$\tau_v(A) = A + v.$$

Dimenze afinního prostoru – dimenze jeho zaměření, $\dim \mathcal{A} = \dim V$.

Afinní soustava souřadnic: $(A_B, u_1, u_2, \dots, u_n)$, kde

$A_B \in \mathcal{A}$ pevně zvolený bod,

$(u_1, u_2, \dots, u_n)$ báze zaměření V .

Každý bod $A \in \mathcal{A}$ lze jednoznačně vyjádřit ve tvaru

$$A = A_B + x_1 u_1 + x_2 u_2 + \dots + x_n u_n.$$

Afinní prostor

Afinní podprostory

$$\mathcal{Q} \subseteq \mathcal{A}, Z(\mathcal{Q}) = \{B - A : A, B \in \mathcal{Q}\}.$$

Afinní prostor

Afinní podprostory

$$\mathcal{Q} \subseteq \mathcal{A}, Z(\mathcal{Q}) = \{B - A : A, B \in \mathcal{Q}\}.$$

Afinní prostor $(\mathcal{Q}, W) = (\mathcal{Q}, Z(\mathcal{Q}))$ je afinním podprostorem afinního prostoru $(\mathcal{A}, V)$, $(\mathcal{Q}, W) \subseteq (\mathcal{A}, V)$, pokud

- (i) $(\mathbb{K}, Z(\mathcal{Q})) \subseteq (\mathbb{K}, V)$, tj. zaměření afinního prostoru $\mathcal{Q}$ je vektorým podprostorem zaměření afinního prostoru $\mathcal{A}$.
- (ii) $(\forall A \in \mathcal{Q})(\forall w \in W) A + w \in \mathcal{Q}$.

Afinní prostor

Afinní podprostory

$$\mathcal{Q} \subseteq \mathcal{A}, Z(\mathcal{Q}) = \{B - A : A, B \in \mathcal{Q}\}.$$

Afinní prostor $(\mathcal{Q}, W) = (\mathcal{Q}, Z(\mathcal{Q}))$ je afinním podprostorem afinního prostoru $(\mathcal{A}, V)$, $(\mathcal{Q}, W) \subseteq (\mathcal{A}, V)$, pokud

- (i) $(\mathbb{K}, Z(\mathcal{Q})) \subseteq (\mathbb{K}, V)$, tj. zaměření afinního prostoru $\mathcal{Q}$ je vektorovým podprostorem zaměření afinního prostoru $\mathcal{A}$.
- (ii) $(\forall A \in \mathcal{Q})(\forall w \in W) A + w \in \mathcal{Q}$.

$$\emptyset \neq M \subseteq \mathcal{A}$$

Afinní podprostor generovaný množinou M :

$$\langle M \rangle = \bigcap \{U : M \subseteq U, (U, Z(U)) \subseteq (\mathcal{A}, V)\}$$

Afinní prostor

Afinní podprostory

$$\mathcal{Q} \subseteq \mathcal{A}, Z(\mathcal{Q}) = \{B - A : A, B \in \mathcal{Q}\}.$$

Afinní prostor $(\mathcal{Q}, W) = (\mathcal{Q}, Z(\mathcal{Q}))$ je afinním podprostorem afinního prostoru $(\mathcal{A}, V)$, $(\mathcal{Q}, W) \subseteq (\mathcal{A}, V)$, pokud

- (i) $(\mathbb{K}, Z(\mathcal{Q})) \subseteq (\mathbb{K}, V)$, tj. zaměření afinního prostoru $\mathcal{Q}$ je vektorovým podprostorem zaměření afinního prostoru $\mathcal{A}$.
- (ii) $(\forall A \in \mathcal{Q})(\forall w \in W) A + w \in \mathcal{Q}$.

$$\emptyset \neq M \subseteq \mathcal{A}$$

Afinní podprostor generovaný množinou M :

$$\langle M \rangle = \bigcap \{U : M \subseteq U, (U, Z(U)) \subseteq (\mathcal{A}, V)\}$$

$$(\mathbb{K}, U) \subseteq (\mathbb{K}, V), A_0 \in \mathcal{A}:$$

$$\mathcal{Q} = A_0 + U := \{A_0 + v : v \in U\}$$

je afinním podprostorem afinního prostoru $(\mathcal{A}, V)$.

Afinní prostor

Afinní podprostory

$$\mathcal{Q} \subseteq \mathcal{A}, Z(\mathcal{Q}) = \{B - A : A, B \in \mathcal{Q}\}.$$

Afinní prostor $(\mathcal{Q}, W) = (\mathcal{Q}, Z(\mathcal{Q}))$ je afinním podprostorem afinního prostoru $(\mathcal{A}, V)$, $(\mathcal{Q}, W) \subseteq (\mathcal{A}, V)$, pokud

- (i) $(\mathbb{K}, Z(\mathcal{Q})) \subseteq (\mathbb{K}, V)$, tj. zaměření afinního prostoru $\mathcal{Q}$ je vektorovým podprostorem zaměření afinního prostoru $\mathcal{A}$.
- (ii) $(\forall A \in \mathcal{Q})(\forall w \in W) A + w \in \mathcal{Q}$.

$$\emptyset \neq M \subseteq \mathcal{A}$$

Afinní podprostor generovaný množinou M :

$$\langle M \rangle = \bigcap \{U : M \subseteq U, (U, Z(U)) \subseteq (\mathcal{A}, V)\}$$

$$(\mathbb{K}, U) \subseteq (\mathbb{K}, V), A_0 \in \mathcal{A}:$$

$$\mathcal{Q} = A_0 + U := \{A_0 + v : v \in U\}$$

je afinním podprostorem afinního prostoru $(\mathcal{A}, V)$.

Je-li $(u_1, u_2, \dots, u_k)$ báze U , pak

$$\mathcal{Q} = \{A_0 + t_1 u_1 + t_2 u_2 + \dots + t_k u_k : t_1, t_2, \dots, t_k \in \mathbb{K}\}$$

– parametrický popis afinního podprostoru.

Afinní prostor

Afinní kombinace a afinní obal

Afinní prostor

Afinní kombinace a afinní obal

Afinní kombinace bodů $A_0, A_1, A_2, \dots, A_k$:

$$A_0 + t_1(A_1 - A_0) + t_2(A_2 - A_0) + \dots + t_k(A_k - A_0),$$

kde $t_1, t_2, \dots, t_k \in \mathbb{K}$.

Afinní prostor

Afinní kombinace a afinní obal

Afinní kombinace bodů $A_0, A_1, A_2, \dots, A_k$:

$$A_0 + t_1(A_1 - A_0) + t_2(A_2 - A_0) + \dots + t_k(A_k - A_0),$$

kde $t_1, t_2, \dots, t_k \in \mathbb{K}$.

Afinní obal bodů $A_0, A_1, A_2, \dots, A_k$:

$$\langle A_0, A_1, A_2, \dots, A_k \rangle = \left\{ A_0 + \sum_{i=1}^k t_i(A_i - A_0) : t_1, t_2, \dots, t_k \in \mathbb{K} \right\}$$

Afinní prostor

Afinní kombinace a afinní obal

Afinní kombinace bodů $A_0, A_1, A_2, \dots, A_k$:

$$A_0 + t_1(A_1 - A_0) + t_2(A_2 - A_0) + \dots + t_k(A_k - A_0),$$

kde $t_1, t_2, \dots, t_k \in \mathbb{K}$.

Afinní obal bodů $A_0, A_1, A_2, \dots, A_k$:

$$\langle A_0, A_1, A_2, \dots, A_k \rangle = \left\{ A_0 + \sum_{i=1}^k t_i(A_i - A_0) : t_1, t_2, \dots, t_k \in \mathbb{K} \right\}$$

Body $A_0, A_1, A_2, \dots, A_k$ jsou v obecné poloze, pokud vektory

$$A_1 - A_0, A_2 - A_0, \dots, A_k - A_0$$

jsou lineárně nezávislé, tj. $\dim \langle A_0, A_1, A_2, \dots, A_k \rangle = k$.

Afinní prostor

Afinní zobrazení

Afinní zobrazení afinního prostoru $(\mathcal{A}, V)$ do afinního prostoru $(\mathcal{B}, W)$,
 $f : (\mathcal{A}, V) \rightarrow (\mathcal{B}, W)$:

Afinní prostor

Afinní zobrazení

Afinní zobrazení afinního prostoru $(\mathcal{A}, V)$ do afinního prostoru $(\mathcal{B}, W)$,

$f : (\mathcal{A}, V) \rightarrow (\mathcal{B}, W)$:

$$f : \mathcal{A} \rightarrow \mathcal{B},$$

$(\exists \varphi : V \rightarrow W) \varphi$ lineární a $(\forall A \in \mathcal{A})(\forall v \in V) f(A + v) = f(A) + \varphi(v)$.

Afinní prostor

Afinní zobrazení

Afinní zobrazení afinního prostoru $(\mathcal{A}, V)$ do afinního prostoru $(\mathcal{B}, W)$,

$f : (\mathcal{A}, V) \rightarrow (\mathcal{B}, W)$:

$$f : \mathcal{A} \rightarrow \mathcal{B},$$

$$(\exists \varphi : V \rightarrow W) \varphi \text{ lineární a } (\forall A \in \mathcal{A})(\forall v \in V) f(A + v) = f(A) + \varphi(v).$$

f afinní, pak

$$\begin{aligned} f(A_0 + t_1(A_1 - A_0) + t_2(A_2 - A_0) + \dots + t_k(A_k - A_0)) &= \\ = f(A_0) + \varphi\left(\sum_{i=1}^k t_i(A_i - A_0)\right) &= f(A_0) + \sum_{i=1}^k t_i \varphi(A_i - A_0), \end{aligned}$$

Afinní prostor

Afinní zobrazení

Afinní zobrazení afinního prostoru $(\mathcal{A}, V)$ do afinního prostoru $(\mathcal{B}, W)$,

$f : (\mathcal{A}, V) \rightarrow (\mathcal{B}, W)$:

$$f : \mathcal{A} \rightarrow \mathcal{B},$$

$$(\exists \varphi : V \rightarrow W) \varphi \text{ lineární a } (\forall A \in \mathcal{A})(\forall v \in V) f(A + v) = f(A) + \varphi(v).$$

f afinní, pak

$$\begin{aligned} f(A_0 + t_1(A_1 - A_0) + t_2(A_2 - A_0) + \dots + t_k(A_k - A_0)) &= \\ &= f(A_0) + \varphi\left(\sum_{i=1}^k t_i(A_i - A_0)\right) = f(A_0) + \sum_{i=1}^k t_i \varphi(A_i - A_0), \end{aligned}$$

tedy: Afinní zobrazení zachovává afinní kombinaci bodů.

Afinní prostor

Afinní zobrazení

Afinní zobrazení afinního prostoru $(\mathcal{A}, V)$ do afinního prostoru $(\mathcal{B}, W)$,

$f : (\mathcal{A}, V) \rightarrow (\mathcal{B}, W)$:

$$f : \mathcal{A} \rightarrow \mathcal{B},$$

$$(\exists \varphi : V \rightarrow W) \varphi \text{ lineární a } (\forall A \in \mathcal{A})(\forall v \in V) f(A + v) = f(A) + \varphi(v).$$

f afinní, pak

$$\begin{aligned} f(A_0 + t_1(A_1 - A_0) + t_2(A_2 - A_0) + \dots + t_k(A_k - A_0)) &= \\ = f(A_0) + \varphi\left(\sum_{i=1}^k t_i(A_i - A_0)\right) &= f(A_0) + \sum_{i=1}^k t_i \varphi(A_i - A_0), \end{aligned}$$

tedy: Afinní zobrazení zachovává afinní kombinaci bodů.

Poměr bodu C vzhledem k daným bodům A, B na přímce:

$$C \neq B, \quad C = A + s(B - A) = B + r(A - B),$$

$$(C; A, B) = -\frac{s}{r}.$$

Afinní prostor

Afinní zobrazení

Afinní zobrazení afinního prostoru $(\mathcal{A}, V)$ do afinního prostoru $(\mathcal{B}, W)$,

$f : (\mathcal{A}, V) \rightarrow (\mathcal{B}, W)$:

$$f : \mathcal{A} \rightarrow \mathcal{B},$$

$$(\exists \varphi : V \rightarrow W) \varphi \text{ lineární a } (\forall A \in \mathcal{A})(\forall v \in V) f(A + v) = f(A) + \varphi(v).$$

f afinní, pak

$$\begin{aligned} f(A_0 + t_1(A_1 - A_0) + t_2(A_2 - A_0) + \dots + t_k(A_k - A_0)) &= \\ = f(A_0) + \varphi\left(\sum_{i=1}^k t_i(A_i - A_0)\right) &= f(A_0) + \sum_{i=1}^k t_i \varphi(A_i - A_0), \end{aligned}$$

tedy: Afinní zobrazení zachovává afinní kombinaci bodů.

Poměr bodu C vzhledem k daným bodům A, B na přímce:

$$C \neq B, \quad C = A + s(B - A) = B + r(A - B),$$

$$(C; A, B) = -\frac{s}{r}.$$

Afinní zobrazení zachovává poměr bodů na přímce.

Standardní afinní prostor

$$\left(\mathbb{R}^n, \left((\mathbb{R}, +, \cdot, \mathbf{0}, 1), (\mathbb{R}^n, +, \mathbf{o}, \cdot), + \right) \right)$$

Standardní afinní prostor

$$\left(\mathbb{R}^n, \left((\mathbb{R}, +, \cdot, 0, 1), (\mathbb{R}^n, +, \mathbf{o}, \cdot), + \right) \right)$$

Vektory i body jsou sloupcové vektory.

Standardní afinní prostor

Konvence

$$\left(\mathbb{R}^n, \left((\mathbb{R}, +, \cdot, 0, 1), (\mathbb{R}^n, +, \mathbf{o}), \cdot \right), + \right)$$

Vektory i body jsou sloupcové vektory.

$$\mathbf{x} = \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_n \end{pmatrix}, \quad \mathbf{x}_k = \begin{pmatrix} x_{1k} \\ x_{2k} \\ \vdots \\ x_{nk} \end{pmatrix}, \quad \mathbf{x}_{jt} = \begin{pmatrix} x_{1jt} \\ x_{2jt} \\ \vdots \\ x_{njt} \end{pmatrix},$$

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{n1} & a_{n2} & \cdots & a_{nn} \end{pmatrix}, \quad (A)_{ij} = a_{ij}$$

Standardní afinní prostor

Podprostory

$$Ax = \mathbf{o}$$

Standardní afinní prostor

Podprostory

$$A\mathbf{x} = \mathbf{o}$$

$$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n, A\mathbf{x} = \mathbf{o} = A\mathbf{y}, \alpha, \beta \in \mathbb{R} \Rightarrow A(\alpha\mathbf{x} + \beta\mathbf{y}) = \alpha A\mathbf{x} + \beta A\mathbf{y} = \mathbf{o},$$

Standardní afinní prostor

Podprostory

$$A\mathbf{x} = \mathbf{o}$$

$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n, A\mathbf{x} = \mathbf{o} = A\mathbf{y}, \alpha, \beta \in \mathbb{R} \Rightarrow A(\alpha\mathbf{x} + \beta\mathbf{y}) = \alpha A\mathbf{x} + \beta A\mathbf{y} = \mathbf{o}$,
tedy množina řešení homogenního systému tvoří vektorový prostor.

Standardní afinní prostor

Podprostory

$$A\mathbf{x} = \mathbf{o}$$

$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n$, $A\mathbf{x} = \mathbf{o} = A\mathbf{y}$, $\alpha, \beta \in \mathbb{R} \Rightarrow A(\alpha\mathbf{x} + \beta\mathbf{y}) = \alpha A\mathbf{x} + \beta A\mathbf{y} = \mathbf{o}$,
tedy množina řešení homogenního systému tvoří vektorový prostor.

$$A\mathbf{x} = \mathbf{b}$$

Standardní afinní prostor

Podprostory

$$A\mathbf{x} = \mathbf{o}$$

$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n, A\mathbf{x} = \mathbf{o} = A\mathbf{y}, \alpha, \beta \in \mathbb{R} \Rightarrow A(\alpha\mathbf{x} + \beta\mathbf{y}) = \alpha A\mathbf{x} + \beta A\mathbf{y} = \mathbf{o}$,
tedy množina řešení homogenního systému tvoří vektorový prostor.

$$A\mathbf{x} = \mathbf{b}$$

$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n, A\mathbf{x} = \mathbf{b} = A\mathbf{y} \Rightarrow A(\mathbf{x} - \mathbf{y}) = A\mathbf{x} - A\mathbf{y} = \mathbf{b} - \mathbf{b} = \mathbf{o}$,

Standardní afinní prostor

Podprostory

$$A\mathbf{x} = \mathbf{o}$$

$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n, A\mathbf{x} = \mathbf{o} = A\mathbf{y}, \alpha, \beta \in \mathbb{R} \Rightarrow A(\alpha\mathbf{x} + \beta\mathbf{y}) = \alpha A\mathbf{x} + \beta A\mathbf{y} = \mathbf{o}$,
tedy množina řešení homogenního systému tvoří vektorový prostor.

$$A\mathbf{x} = \mathbf{b}$$

$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n, A\mathbf{x} = \mathbf{b} = A\mathbf{y} \Rightarrow A(\mathbf{x} - \mathbf{y}) = A\mathbf{x} - A\mathbf{y} = \mathbf{b} - \mathbf{b} = \mathbf{o}$,
tedy množina řešení nehomogenního systému jsou prvky afinního prostoru, jehož zaměřením je vektorový prostor řešení homogenního systému.

Standardní afinní prostor

Podprostory

$$A\mathbf{x} = \mathbf{o}$$

$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n$, $A\mathbf{x} = \mathbf{o} = A\mathbf{y}$, $\alpha, \beta \in \mathbb{R} \Rightarrow A(\alpha\mathbf{x} + \beta\mathbf{y}) = \alpha A\mathbf{x} + \beta A\mathbf{y} = \mathbf{o}$,
tedy množina řešení homogenního systému tvoří vektorový prostor.

$$A\mathbf{x} = \mathbf{b}$$

$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n$, $A\mathbf{x} = \mathbf{b} = A\mathbf{y} \Rightarrow A(\mathbf{x} - \mathbf{y}) = A\mathbf{x} - A\mathbf{y} = \mathbf{b} - \mathbf{b} = \mathbf{o}$,
tedy množina řešení nehomogenního systému jsou prvky afinního prostoru, jehož zaměřením je vektorový prostor řešení homogenního systému.

$\text{rank } A = k \leq n$. Pak

$$\{\mathbf{x} : A\mathbf{x} = \mathbf{b}\}$$

je podprostor dimenze k standardního afinního prostoru.

$A\mathbf{x} = \mathbf{b}$ ... *implicitní popis afinního podprostoru*

Standardní afinní prostor

Podprostory

$$A\mathbf{x} = \mathbf{o}$$

$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n$, $A\mathbf{x} = \mathbf{o} = A\mathbf{y}$, $\alpha, \beta \in \mathbb{R} \Rightarrow A(\alpha\mathbf{x} + \beta\mathbf{y}) = \alpha A\mathbf{x} + \beta A\mathbf{y} = \mathbf{o}$,
tedy množina řešení homogenního systému tvoří vektorový prostor.

$$A\mathbf{x} = \mathbf{b}$$

$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n$, $A\mathbf{x} = \mathbf{b} = A\mathbf{y} \Rightarrow A(\mathbf{x} - \mathbf{y}) = A\mathbf{x} - A\mathbf{y} = \mathbf{b} - \mathbf{b} = \mathbf{o}$,
tedy množina řešení nehomogenního systému jsou prvky afinního prostoru, jehož zaměřením je vektorový prostor řešení homogenního systému.

$\text{rank } A = k \leq n$. Pak

$$\{\mathbf{x} : A\mathbf{x} = \mathbf{b}\}$$

je podprostor dimenze k standardního afinního prostoru.

$A\mathbf{x} = \mathbf{b}$ ... *implicitní popis afinního podprostoru*

Je-li $(\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_k)$ báze prostoru řešení rovnice $A\mathbf{x} = \mathbf{o}$ a β je nějaké řešení rovnice $A\mathbf{x} = \mathbf{b}$, pak parametrický popis afinního podprostoru je

$$\left\{ \beta + \sum_{i=1}^k s_i \mathbf{v}_i : s_1, s_2, \dots, s_k \in \mathbb{R} \right\}.$$

Standardní afinní prostor

Afinní kombinace a konvexní množiny

Standardní afinní prostor

Afinní kombinace a konvexní množiny

Afinní kombinace bodů $\mathbf{a}_0, \mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2, \dots, \mathbf{a}_k$:

$$\mathbf{a}_0 + \sum_{i=1}^k t_i (\mathbf{a}_i - \mathbf{a}_0) = \left(1 - \sum_{i=1}^k t_i\right) \mathbf{a}_0 + \sum_{i=1}^k t_i \mathbf{a}_i = \sum_{i=0}^k t_i \mathbf{a}_i,$$

přitom $\sum_{i=0}^k t_i = 1$.

Standardní afinní prostor

Afinní kombinace a konvexní množiny

Afinní kombinace bodů $\mathbf{a}_0, \mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2, \dots, \mathbf{a}_k$:

$$\mathbf{a}_0 + \sum_{i=1}^k t_i (\mathbf{a}_i - \mathbf{a}_0) = \left(1 - \sum_{i=1}^k t_i\right) \mathbf{a}_0 + \sum_{i=1}^k t_i \mathbf{a}_i = \sum_{i=0}^k t_i \mathbf{a}_i,$$

přitom $\sum_{i=0}^k t_i = 1$.

Afinní obal bodů $\mathbf{a}_0, \mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2, \dots, \mathbf{a}_k$:

$$\langle \mathbf{a}_0, \mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2, \dots, \mathbf{a}_k \rangle = \left\{ \sum_{i=0}^k t_i \mathbf{a}_i : t_0, t_1, \dots, t_k \in \mathbb{R}, \sum_{i=0}^k t_i = 1 \right\}.$$

Standardní afinní prostor

Afinní kombinace a konvexní množiny

Konvexní množina v $\mathbb{R}^n$: $M \subseteq \mathbb{R}^n$,

$$\mathbf{a}, \mathbf{b} \in M \Rightarrow (\forall t \in [0, 1]) \mathbf{a} + t(\mathbf{b} - \mathbf{a}) \in M,$$

tj. $(1 - t)\mathbf{a} + t\mathbf{b} \in M$.

Je-li M konečná, $\mathcal{K}(M)$ – konvexní mnohostěn.

Standardní afinní prostor

Afinní kombinace a konvexní množiny

Konvexní množina v $\mathbb{R}^n$: $M \subseteq \mathbb{R}^n$,

$$\mathbf{a}, \mathbf{b} \in M \Rightarrow (\forall t \in [0, 1]) \mathbf{a} + t(\mathbf{b} - \mathbf{a}) \in M,$$

tj. $(1 - t)\mathbf{a} + t\mathbf{b} \in M$.

Konvexní obal množiny M :

$$\begin{aligned} \mathcal{K}(M) &= \cap \{N : N \subseteq M \text{ konvexní}\} = \\ &= \left\{ \sum_{i=1}^{\omega} t_i \mathbf{x}_i : \omega \in \mathbb{N}, \omega > 0, t_1 \geq 0, t_2 \geq 0, \dots, t_{\omega} \geq 0, \sum_{i=1}^{\omega} t_i = 1, \mathbf{x}_i \in M \right\}. \end{aligned}$$

Je-li M konečná, $\mathcal{K}(M)$ – konvexní mnohostěn.

Standardní afinní prostor

Afinní kombinace a konvexní množiny

Konvexní množina v $\mathbb{R}^n$: $M \subseteq \mathbb{R}^n$,

$$\mathbf{a}, \mathbf{b} \in M \Rightarrow (\forall t \in [0, 1]) \mathbf{a} + t(\mathbf{b} - \mathbf{a}) \in M,$$

tj. $(1 - t)\mathbf{a} + t\mathbf{b} \in M$.

Konvexní obal množiny M :

$$\begin{aligned} \mathcal{K}(M) &= \cap \{N : N \subseteq M \text{ konvexní}\} = \\ &= \left\{ \sum_{i=1}^{\omega} t_i \mathbf{x}_i : \omega \in \mathbb{N}, \omega > 0, t_1 \geq 0, t_2 \geq 0, \dots, t_{\omega} \geq 0, \sum_{i=1}^{\omega} t_i = 1, \mathbf{x}_i \in M \right\}. \end{aligned}$$

Je-li M konečná, $\mathcal{K}(M)$ – konvexní mnohostěn.

Jsou-li body $\mathbf{a}_0, \mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2, \dots, \mathbf{a}_k$ v obecné poloze, pak

$$\mathcal{K}(\{\mathbf{a}_0, \mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2, \dots, \mathbf{a}_k\})$$

se nazývá k -rozměrný simplex.

Euklidovský prostor

$$\left(\mathbb{R}^n, ((\mathbb{R}, +, \cdot, \mathbf{0}, \mathbf{1}), (\mathbb{R}^n, +, \mathbf{o}), \cdot, (\cdot, \cdot)), +\right)$$

$$(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = \mathbf{x}^T \mathbf{y}.$$

Euklidovský prostor

$$\left(\mathbb{R}^n, ((\mathbb{R}, +, \cdot, 0, 1), (\mathbb{R}^n, +, \mathbf{0}), \cdot, (\cdot, \cdot)), +\right)$$

$$(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = \mathbf{x}^T \mathbf{y}.$$

Kartézská souřadná soustava:

$$(\mathbf{a}, \mathbf{u}_1, \mathbf{u}_2, \dots, \mathbf{u}_n),$$

kde $(\mathbf{u}_1, \mathbf{u}_2, \dots, \mathbf{u}_n)$ je orthonormální báze $\mathbb{R}^n$.

Euklidovský prostor

Podprostory

Převod parametrického popisu podprostoru na implicitní:

$$Q = \left\{ \mathbf{q} + \sum_{i=1}^k t_i \mathbf{v}_i : t_1, t_2, \dots, t_k \in \mathbb{R} \right\}$$

Euklidovský prostor

Podprostory

Převod parametrického popisu podprostoru na implicitní:

$$Q = \left\{ \mathbf{q} + \sum_{i=1}^k t_i \mathbf{v}_i : t_1, t_2, \dots, t_k \in \mathbb{R} \right\}$$

$(\mathbf{v}_{k+1}, \mathbf{v}_{k+2}, \dots, \mathbf{v}_n)$ orthogonální báze $Q^\perp$, tj.

$$(\forall i \in \{1, 2, \dots, k\})(\forall j \in \{k+1, k+2, \dots, n\}) \mathbf{v}_i^T \mathbf{v}_j = 0.$$

Euklidovský prostor

Podprostory

Převod parametrického popisu podprostoru na implicitní:

$$Q = \left\{ \mathbf{q} + \sum_{i=1}^k t_i \mathbf{v}_i : t_1, t_2, \dots, t_k \in \mathbb{R} \right\}$$

$(\mathbf{v}_{k+1}, \mathbf{v}_{k+2}, \dots, \mathbf{v}_n)$ ortogonální báze $Q^\perp$, tj.

$$(\forall i \in \{1, 2, \dots, k\})(\forall j \in \{k+1, k+2, \dots, n\}) \mathbf{v}_i^T \mathbf{v}_j = 0.$$

Pak

$$\begin{pmatrix} \mathbf{v}_{k+1}^T \\ \mathbf{v}_{k+2}^T \\ \vdots \\ \mathbf{v}_n^T \end{pmatrix} \mathbf{x} = \begin{pmatrix} \mathbf{v}_{k+1}^T \\ \mathbf{v}_{k+2}^T \\ \vdots \\ \mathbf{v}_n^T \end{pmatrix} \mathbf{q}$$

je implicitní popis podprostoru.

Euklidovský prostor

Vzdálenosti

Euklidovský prostor

Vzdálenosti

Vzdálenost bodů $\mathbf{a}, \mathbf{b} \in \mathbb{R}^n$:

$$\varrho(\mathbf{a}, \mathbf{b}) = \sqrt{(\mathbf{b} - \mathbf{a}, \mathbf{b} - \mathbf{a})} = \|\mathbf{b} - \mathbf{a}\|.$$

Euklidovský prostor

Vzdálenosti

Vzdálenost bodů $\mathbf{a}, \mathbf{b} \in \mathbb{R}^n$:

$$\varrho(\mathbf{a}, \mathbf{b}) = \sqrt{(\mathbf{b} - \mathbf{a}, \mathbf{b} - \mathbf{a})} = \|\mathbf{b} - \mathbf{a}\|.$$

Vzdálenost bodu $\mathbf{a}$ od podprostoru $\mathcal{Q}$:

Euklidovský prostor

Vzdálenosti

Vzdálenost bodů $\mathbf{a}, \mathbf{b} \in \mathbb{R}^n$:

$$\varrho(\mathbf{a}, \mathbf{b}) = \sqrt{(\mathbf{b} - \mathbf{a}, \mathbf{b} - \mathbf{a})} = \|\mathbf{b} - \mathbf{a}\|.$$

Vzdálenost bodu $\mathbf{a}$ od podprostoru $\mathcal{Q}$:

$(\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_k)$ ... báze zaměření podprostoru $\mathcal{Q}$,

$(\mathbf{v}_{k+1}, \mathbf{v}_{k+2}, \dots, \mathbf{v}_n)$ ... báze $Z(\mathcal{Q})^\perp$,

$$\mathbf{b} = \mathcal{Q} \cap \left\{ \mathbf{a} + \sum_{i=k+1}^n t_i \mathbf{v}_i \right\}$$

$$\varrho(\mathbf{a}, \mathcal{Q}) = \|\mathbf{b} - \mathbf{a}\|.$$

Euklidovský prostor

Vzdálenosti

Vzdálenost bodů $\mathbf{a}, \mathbf{b} \in \mathbb{R}^n$:

$$\varrho(\mathbf{a}, \mathbf{b}) = \sqrt{(\mathbf{b} - \mathbf{a}, \mathbf{b} - \mathbf{a})} = \|\mathbf{b} - \mathbf{a}\|.$$

Vzdálenost bodu $\mathbf{a}$ od podprostoru $\mathcal{Q}$:

$(\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_k)$ ... báze zaměření podprostoru $\mathcal{Q}$,

$(\mathbf{v}_{k+1}, \mathbf{v}_{k+2}, \dots, \mathbf{v}_n)$ ... báze $Z(\mathcal{Q})^\perp$,

$$\mathbf{b} = \mathcal{Q} \cap \left\{ \mathbf{a} + \sum_{i=k+1}^n t_i \mathbf{v}_i \right\}$$

$$\varrho(\mathbf{a}, \mathcal{Q}) = \|\mathbf{b} - \mathbf{a}\|.$$

Vzdálenost dvou podprostorů $\mathcal{P}$ a $\mathcal{Q}$:

Euklidovský prostor

Vzdálenosti

Vzdálenost bodů $\mathbf{a}, \mathbf{b} \in \mathbb{R}^n$:

$$\varrho(\mathbf{a}, \mathbf{b}) = \sqrt{(\mathbf{b} - \mathbf{a}, \mathbf{b} - \mathbf{a})} = \|\mathbf{b} - \mathbf{a}\|.$$

Vzdálenost bodu $\mathbf{a}$ od podprostoru $\mathcal{Q}$:

$(\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_k)$ ... báze zaměření podprostoru $\mathcal{Q}$,

$(\mathbf{v}_{k+1}, \mathbf{v}_{k+2}, \dots, \mathbf{v}_n)$ ... báze $Z(\mathcal{Q})^\perp$,

$$\mathbf{b} = \mathcal{Q} \cap \left\{ \mathbf{a} + \sum_{i=k+1}^n t_i \mathbf{v}_i \right\}$$

$$\varrho(\mathbf{a}, \mathcal{Q}) = \|\mathbf{b} - \mathbf{a}\|.$$

Vzdálenost dvou podprostorů $\mathcal{P}$ a $\mathcal{Q}$:

Zvolíme body $\mathbf{p} \in \mathcal{P}$, $\mathbf{q} \in \mathcal{Q}$,

$$\mathbf{w} = \mathbf{q} - \mathbf{p},$$

$$\mathbf{w} = \mathbf{w}_1 + \mathbf{w}_2, \mathbf{w}_1 \in (Z(\mathcal{P}), Z(\mathcal{Q})), \mathbf{w}_2 \in (Z(\mathcal{P}), Z(\mathcal{Q}))^\perp,$$

$$\varrho(\mathcal{P}, \mathcal{Q}) = \|\mathbf{w}_2\|.$$

Euklidovský prostor

Odchytky

Euklidovský prostor

Odchylky

Odchylka vektorů $\mathbf{u}, \mathbf{v}$:

$$\cos \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = \frac{\mathbf{u}^T \mathbf{v}}{\|\mathbf{u}\| \|\mathbf{v}\|}, \quad 0 \leq \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{v}) < 2\pi.$$

Euklidovský prostor

Odchylky

Odchylka vektorů $\mathbf{u}, \mathbf{v}$:

$$\cos \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = \frac{\mathbf{u}^T \mathbf{v}}{\|\mathbf{u}\| \|\mathbf{v}\|}, \quad 0 \leq \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{v}) < 2\pi.$$

Kosinová věta:

$$\|\mathbf{u} - \mathbf{v}\|^2 = \|\mathbf{u}\|^2 + \|\mathbf{v}\|^2 - 2\mathbf{u}^T \mathbf{v} = \|\mathbf{u}\|^2 + \|\mathbf{v}\|^2 - 2\|\mathbf{u}\| \|\mathbf{v}\| \cos \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{v}).$$

Euklidovský prostor

Odchylky

Odchylka vektorů $\mathbf{u}, \mathbf{v}$:

$$\cos \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = \frac{\mathbf{u}^T \mathbf{v}}{\|\mathbf{u}\| \|\mathbf{v}\|}, \quad 0 \leq \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{v}) < 2\pi.$$

Kosinová věta:

$$\|\mathbf{u} - \mathbf{v}\|^2 = \|\mathbf{u}\|^2 + \|\mathbf{v}\|^2 - 2\mathbf{u}^T \mathbf{v} = \|\mathbf{u}\|^2 + \|\mathbf{v}\|^2 - 2\|\mathbf{u}\| \|\mathbf{v}\| \cos \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{v}).$$

Věta o směrových vektorech:

$(\mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2, \dots, \mathbf{e}_n)$ ... orthonormální báze $\mathbb{R}^n$,

$$\|\mathbf{u}\|^2 = \sum_{i=1}^n u_i^2 = \sum_{i=1}^n (\mathbf{u}^T \mathbf{e}_i)^2 = \sum_{i=1}^n (\|\mathbf{u}\| \|\mathbf{e}_i\| \cos \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{e}_i))^2 = \|\mathbf{u}\|^2 \sum_{i=1}^n (\cos \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{e}_i))^2,$$

$$1 = \sum_{i=1}^n (\cos \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{e}_i))^2.$$

Euklidovský prostor

Odchylky

Odchylka dvou vektorových podprostorů $U, W \subseteq (\mathbb{R}, V, (\cdot, \cdot))$, $\dim U \geq 1$,
 $\dim W \geq 1$

Euklidovský prostor

Odchytky

Odchylka dvou vektorových podprostorů $U, W \subseteq (\mathbb{R}, V, (\cdot, \cdot))$, $\dim U \geq 1$, $\dim W \geq 1$:

$$\alpha = \varphi(U, W) \in [0, \frac{1}{2}\pi].$$

Euklidovský prostor

Odchytky

Odchytky dvou vektorových podprostorů $U, W \subseteq (\mathbb{R}, V, (\cdot, \cdot))$, $\dim U \geq 1$, $\dim W \geq 1$:

$$\alpha = \varphi(U, W) \in [0, \frac{1}{2}\pi].$$

1. $\dim U = 1 = \dim W$, $\mathbf{u} \in U$, $\mathbf{w} \in W$:

$$\cos \alpha = \frac{|\mathbf{u}^T \mathbf{w}|}{\|\mathbf{u}\| \|\mathbf{w}\|}.$$

Euklidovský prostor

Odchytky

Odchytky dvou vektorových podprostorů $U, W \subseteq (\mathbb{R}, V, (\cdot, \cdot))$, $\dim U \geq 1$, $\dim W \geq 1$:

$$\alpha = \varphi(U, W) \in [0, \frac{1}{2}\pi].$$

1. $\dim U = 1 = \dim W$, $\mathbf{u} \in U$, $\mathbf{w} \in W$:

$$\cos \alpha = \frac{|\mathbf{u}^T \mathbf{w}|}{\|\mathbf{u}\| \|\mathbf{w}\|}.$$

2. $U \subseteq W$ nebo $W \subseteq U$: $\alpha = 0$.

Euklidovský prostor

Odchylky

Odchylka dvou vektorových podprostorů $U, W \subseteq (\mathbb{R}, V, (\cdot, \cdot))$, $\dim U \geq 1$, $\dim W \geq 1$:

$$\alpha = \varphi(U, W) \in [0, \frac{1}{2}\pi].$$

1. $\dim U = 1 = \dim W$, $\mathbf{u} \in U$, $\mathbf{w} \in W$:

$$\cos \alpha = \frac{|\mathbf{u}^T \mathbf{w}|}{\|\mathbf{u}\| \|\mathbf{w}\|}.$$

2. $U \subseteq W$ nebo $W \subseteq U$: $\alpha = 0$.
3. $\dim U > 1$ nebo $\dim W > 1$, $U \cap W = \{\mathbf{o}\}$:

$$\alpha = \min \{ \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{w}) : \mathbf{o} \neq \mathbf{u} \in U, \mathbf{o} \neq \mathbf{w} \in W \}.$$

Euklidovský prostor

Odchytky

Odchytky dvou vektorových podprostorů $U, W \subseteq (\mathbb{R}, V, (\cdot, \cdot))$, $\dim U \geq 1$, $\dim W \geq 1$:

$$\alpha = \varphi(U, W) \in [0, \frac{1}{2}\pi].$$

1. $\dim U = 1 = \dim W$, $\mathbf{u} \in U$, $\mathbf{w} \in W$:

$$\cos \alpha = \frac{|\mathbf{u}^T \mathbf{w}|}{\|\mathbf{u}\| \|\mathbf{w}\|}.$$

2. $U \subseteq W$ nebo $W \subseteq U$: $\alpha = 0$.
3. $\dim U > 1$ nebo $\dim W > 1$, $U \cap W = \{\mathbf{o}\}$:

$$\alpha = \min \{ \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{w}) : \mathbf{o} \neq \mathbf{u} \in U, \mathbf{o} \neq \mathbf{w} \in W \}.$$

4. $U \cap W \neq \{\mathbf{o}\}$, $U \neq U \cap W \neq W$:

$$\alpha = \varphi(U \cap (U \cap W)^\perp, W \cap (U \cap W)^\perp).$$

Euklidovský prostor

Odchyly

Odchylyka dvou vektorových podprostorů $U, W \subseteq (\mathbb{R}, V, (\cdot, \cdot))$, $\dim U \geq 1$, $\dim W \geq 1$:

$$\alpha = \varphi(U, W) \in [0, \frac{1}{2}\pi].$$

1. $\dim U = 1 = \dim W$, $\mathbf{u} \in U$, $\mathbf{w} \in W$:

$$\cos \alpha = \frac{|\mathbf{u}^T \mathbf{w}|}{\|\mathbf{u}\| \|\mathbf{w}\|}.$$

2. $U \subseteq W$ nebo $W \subseteq U$: $\alpha = 0$.
3. $\dim U > 1$ nebo $\dim W > 1$, $U \cap W = \{\mathbf{o}\}$:

$$\alpha = \min \{ \varphi(\mathbf{u}, \mathbf{w}) : \mathbf{o} \neq \mathbf{u} \in U, \mathbf{o} \neq \mathbf{w} \in W \}.$$

4. $U \cap W \neq \{\mathbf{o}\}$, $U \neq U \cap W \neq W$:

$$\alpha = \varphi(U \cap (U \cap W)^\perp, W \cap (U \cap W)^\perp).$$

Odchylyka dvou afinních podprostorů – odchylyka jejich zaměření.

**MASARYKOVA
UNIVERZITA**